

System dokumentacji dóbr kultury – OBJECT ID STANDARD

Do czego służy Object ID STANDARD?

Object ID jest standardem gromadzenia i zapisu danych dotyczących przedmiotów kultury materialnej, stworzonym w celu identyfikacji obiektów utraconych w wyniku przestępstwa, klęski żywiołowej czy zagubienia. System dokumentacji obiektu służy zarówno instytucjom i organizacjom, jak i osobom prywatnym, do opisu i katalogowania obiektów dziedzictwa kulturowego. Jest to ujednolicony według przyjętych standardów, sposób opisu dzieła sztuki czy też przedmiotów o znacznej wartości estetycznej, historycznej czy materialnej. Należy zaznaczyć, że system ten nie zastępuje profesjonalnej inwentaryzacji obiektów, prowadzonej na podstawie ustalonych kryteriów i w oparciu o dobrą znajomość dzieła. Jest jednak bardzo użyteczny dla indywidualnych posiadaczy dzieł sztuki - pomagają dokumentować zbiory i kolekcje.

System został rozwinięty dzięki współpracy środowisk muzealnych z organami ścigania, służbami celnymi, pracownikami rynku sztuki, towarzystwami ubezpieczeniowymi, jak również właścicielami dzieł sztuki i antyków.

Object ID został zainicjowany przez fundację Jean Paul Getty Trust w 1993 roku (standardy opisu obowiązują od 1997 r.), natomiast od 1999 r. projektem zarządza organizacja charytatywna *Council for the Prevention of Art Theft* (CoPAT). System ten jest promowany i zalecany m.in. przez FBI (Federal Bureau of Investigation), Scotland Yard, Interpol, a także przez UNESCO i ICOM (International Council of Museums) oraz inne podmioty zajmujące się obrotem, wyceną i ubezpieczeniami dzieł sztuki. ICOM posiada obecnie wszelkie prawa do administrowania standardem Object ID.

Policja uznaje wagę dobrej i rzetelnej informacji w walce przeciwko złodziejom dzieł sztuki. Object ID Standard został wprowadzony w wielu krajach Europy i Azji, istnieją oficjalne tłumaczenia formularzy na język arabski, chiński, czeski, francuski, holenderski, koreański, niemiecki, perski, rosyjski, węgierski i włoski. W tym standardzie rejestrowane są najcenniejsze dobra kultury utracone na terenie państw członkowskich Interpolu w bazie *Works of Stolen Art*, system odpowiada również *International Art - Loss Register*.

Jak korzystać z Object ID ?

System wymaga wypełnienia formularza poprzez uzupełnienie dziewięciu kategorii według ustalonego wzorca. Do formularza należy załączyć pisemny opis katalogowanego przedmiotu. Konieczne jest podanie wymiarów obiektu oraz sporządzenie dokumentacji fotograficznej.

- Wypełniony formularz, optymalnie - w formie elektronicznej i papierowej, należy złożyć w bezpiecznym, łatwo dostępnym miejscu. Wskazane jest również sporządzenie kopii zapasowej, która będzie przechowywana w innym miejscu – poza miejscem zamieszkania (rodzina, dobrzy znajomi).
- Osoba dysponująca wymienionymi dokumentami powinna w przypadku utraty obiektu czy kradzieży dzieła jak najszybciej dostarczyć dokumentację Policji, w celu umożliwienia podjęcia szybkich działań zmierzających do odzyskania utraconego dzieła. Przekazana dokumentacja stanowić będzie podstawę rejestracji utraconego dzieła w policyjnej bazie danych, *Krajowym wykazie zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem* Ośrodka Ochrony Zbiorów Publicznych oraz międzynarodowej bazie danych SG Interpolu.

Przewodnik, czyli jak wypełniać formularze Object ID

Kategorie Object ID

Kategoria 1. Typ obiektu

Opisywany obiekt należy określić jednym słowem lub frazą. Jeśli obiekt znany jest pod kilkoma określeniami, należy podać także inne określenia. Przy opisie przedmiotu składającego się z kilku części, jak np. zestaw obiadowy, można dokumentować przedmioty pojedynczo lub grupowo. W dokumentacji grupowej każdy element należy opisać osobno.

Przykłady:

1. Wazon
2. Akwarela
3. Lichtarz

Kategoria 2. Materiały i techniki

Należy opisać materiał, z jakiego wykonany jest katalogowany obiekt, jak najbardziej precyzyjnie, podając możliwie najdokładniejszą specyfikę. Jeśli istnieją problemy z konkretnym określeniem materiału, można wskazać przypuszczenia, lub możliwe zastosowane materiały. Pożądane jest również określenie techniki wykonania dzieła.

Przykłady:

1. Srebrny relikwiarz puszkowy
2. Szkatułka z drewna sandałowego
3. Olej na płótnie

Kategoria 3. Wymiary

Wymiary obiektu są bardzo ważnymi danymi i należy bardzo dokładnie dokonać ich pomiaru. Jeśli nie jest to możliwe, należy podać szacunkowe wymiary, oraz zaznaczyć, że nie są one dokładne. Należy zwrócić szczególną uwagę na jednostki metryczne (mm, cm, m).

Dla obrazów, rysunków, grafik, szkiców, fotografii itp. obowiązuje konwencja podawania wymiarów w kolejności: wysokość i szerokość dzieła. W sytuacji, kiedy na obrazie nie ma podpisów, sygnatur itp. pomagających ustalić właściwe położenie, czy prezentowane motywy nie określają położenia jednoznacznie (np. obrazy sztuki

nowoczesnej) trudno jest określić, który z wymiarów jest szerokością, a który wysokością. Należy w takim wypadku dokonać pomiarów, wybierając jedno z położeń i w takiej pozycji sfotografować i opisać obiekt.

Najlepiej dokonać pomiaru dzieła bez ram, jeśli jest to trudne, bądź niemożliwe, trzeba podać wymiary oprawionego dzieła.

Przy opisie rzeźb należy podać trzy wymiary: wysokość, szerokość i głębokość. Głębokość należy zmierzyć w najszerszym i najwęższym fragmencie dzieła. Jeśli rzeźba ma kształt mocno nieregularny, należy wybrać kilka punktów charakterystycznych, opisać ich położenie i tam dokonać pomiarów.

Przy opisie mebli należy podać wymiary w kolejności wysokość, szerokość i głębokość. Dla mebli o złożonej strukturze dobrze jest podać kilka wymiarów głębokości. (Np. Sekretarzyk z nadstawkami - wys. 220 cm x szer. 125 cm x głęb. podstawy 60 cm, nadstawki lewej 35 cm, nadstawki prawej 27 cm)

Dywany, gobeliny i wszelkiego typu tkaniny należy opisać podając długość i szerokość. Dla obiektów okrągłych podaje się średnicę, dla owalnych czy eliptycznych wysokość i szerokość.

Wszelkiego typu obiekty metalowe oraz biżuterię należy zmierzyć oraz podać także wagę, pamiętając o podaniu jednostek (g, kg).

Przykłady:

1. Wymiary obrazu: 90 cm x 120 cm
2. Wymiary rzeźby: 24 cm x 8.5 cm x 16 cm (4cm nad wystającym łokciem Fauna)
24 cm x 8.5 cm x 12 cm (przy podstawie)
3. Wymiary kamei: średnica 3 cm, waga 90 g

Kategoria 4. Inskrypcje i znaczniki

Obiekty posiadają bardzo często znaczniki, należą do nich numery seryjne, sygnatury, numery inwentaryzacyjne, inskrypcje (napisy wyryte w kamieniu, drewnie, metalu) czy nawet notatki lub znaki poprzednich właścicieli, itp. Należy przepisać znaczniki bardzo dokładnie, w języku oryginalnym, wiernie (nawet, jeśli zapis na dziele zawiera błędy). Jeśli znaki są w obcym języku, dobrze jest zawrzeć również tłumaczenie, jeśli jest znane. Jeśli występują znaki nieliterowe należy sporządzić szkic, zdjęcie oraz krótki opis wyglądu znaków.

Przykłady:

1. Sygnowany w lewym dolnym rogu J. Bobrowski, data z prawej u dołu 1998
2. Na brzegu stopy punktowany napis „AA1822”, wybita próba 12
3. Na odwrociu płótna odręczny napis: „Kochanemu Witkowi – Joanna, Kraków [3 lub 8] czerwca [rok nieczytelny]”.

Kategoria 5 Cechy charakterystyczne

Kategoria ta daje możliwość zawarcia informacji o cechach indywidualnych opisywanego obiektu. Wszelkiego typu znaki, czy cechy charakterystyczne, które

czynią dzieło niepowtarzalnym należy opisać, podając, którego fragmentu dotyczy ta cecha. O indywidualizmie obiektu mogą świadczyć wady produkcji, zniszczenia, ślady reperacji, zmiany koloru czy faktury na skutek złego przechowywania oraz wady fabryczne. Należy uwzględnić jednak tylko te cechy charakterystyczne, które są wyraźnie widoczne („gołym okiem”), i których rozpoznanie nie wymaga użycia specjalistycznego sprzętu ani materiałów.

Najczęstsze cechy charakterystyczne dla różnych typów przedmiotów są następujące:

- obrazy - pęknięcia, rysy, rozróżnialne pociągnięcia pędzlem, naprawy
- obiekty papierowe - rozdarcia, dziury, plamy, znaki wodne, ślady reperacji, ślady przetarc, używania nożyczek, wzory na brzegach, zmarszczki, fałdy
- obiekty drewniane - wzory słoików, ślady po pile czy też ogólnie po różnorodnej obróbce, intarsje (wykładanie przedmiotów drewnianych drewnem w innych gatunkach), inkrustacje (uzupełnianie powierzchni innymi materiałami – marmurem, złotem, srebrem, emalią) czy też uzupełnienia powstałe na skutek uszkodzeń
- przedmioty metalowe - wady odlewnicze, nacięcia, wgniecenia, szczyrby, zadrapania czy ślady spawania
- tkaniny i materiały włókiennicze - rozerwania, plamy, dziury, ślady wytarcia, reperacji, nieregularne sploty
- szkło, porcelana i materiały ceramiczne - ślady uzupełnień i reperacji, ubytki w kolorze lub fakturze, wyszczerbienia, pęknięcia czy rysy

Kategoria 6.

Tytuł

Należy podać tytuł dzieła w pełnym brzmieniu, w języku oryginalnym i tłumaczeniu. Często dzieła znane są pod kilkoma tytułami, należy podać wszystkie znane. Jeśli obiekt nie ma tytułu można zawrzeć informację o potocznej nazwie. Tytuł umieszczony na obrazie powinien być również odnotowany w kategorii Inskrypcje i znaczki.

Przykłady:

1. Portret kobiety; Księżna; znany również jako Portret młodej damy
2. Pnąca róża; tytuł niem. Kletterrose
3. Nauka strzelania; Amorek z kołczanem

Kategoria 7

Temat

W tej kategorii należy opisać temat dzieła w sposób prosty i czytelny dla wszystkich. Nie należy analizować wątków ikonograficznych, motywów czy historii przedstawianych w dziele. Wskazane jest podanie słów kluczowych, które pomogą w wyszukiwaniu danych dotyczących obiektów.

Przykłady:

1. Martwa natura z owocami
2. Pejzaż zimowy
3. Figurka mężczyzny z psem

Kategoria 8

Data/czas powstania

W przypadku, kiedy niemożliwe jest podanie dokładnej daty powstania dzieła, bardzo ważne jest podanie jak największej ilości informacji, z zaznaczeniem stopnia pewności datowania. W przypadku przeróbki, zasadniczej renowacji, czy też dużej zmiany w strukturze dzieła, należy podać czas pochodzenia dzieła pierwotnego, jak i przeróbek.

Przykłady:

1. Cukiernica – pierwsza dekada XIX wieku
2. Św. Roch – 1754 r., renowacja cokołu-1921r.
3. Rysunek – prawdopodobnie XVIII wiek

Kategoria 9

Autorstwo

Autorstwo może być indywidualne, zespołowe, dotyczyć warsztatu, szkoły lub być przypisane autorowi. Niektórzy artyści znani są pod różnymi nazwiskami czy pseudonimami. Ważne jest, aby podać jak najpełniejszą listę możliwości. Należy również uwzględnić wszelkie warianty różnej pisowni.

Przykłady:

1. Szkoła Pruszyńskiego
2. Wytwórnia Ćmielów
3. Efraim Seidenbeutel, znany jako Zajdenbojtel i Saidenbeutel

Opis obiektu

System *Object ID* wymaga dołączenia opisu dzieła i jego fotografii. Opis obiektu powinien uzupełniać informacje zawarte w dziewięciu kategoriach. Należy krótko opisać wygląd obiektu, zwrócić uwagę na kolorystykę dzieła. Warto zawrzeć dane dotyczące pochodzenia, historii obiektu (poprzedni właściciele, miejsca i warunki przechowywania), odwołać się i podać wszystkie możliwe pozycje literaturowe dotyczące danego dzieła, lub o nim wzmiankujące.

Fotografowanie obiektu

Fotografowanie obiektów ma szczególne znaczenie dla odzyskiwania zabytków kultury. Nie tylko ułatwia pracę Policji, ale w dużej mierze usprawnia

czynności poszukiwawcze, a następnie identyfikacyjne, związane też z potwierdzeniem praw własności. Zaleca się wykonywanie kilku zdjęć obiektu, z różnej perspektywy i pod różnymi kątami.

W celu dobrego sfotografowania obiektu do celów dokumentacyjnych należy przestrzegać następujących zasad:

- przedmioty płaskie (obrazy, grafiki itp.) należy fotografować pod kątem prostym do powierzchni obiektu, koncentrując pole widzenia na środku przedmiotu
- przedmioty wypukłe/wklęsłe (misy, puchary, duże wazony, itp.) należy fotografować bardziej z góry, pokazując partię zewnętrzną oraz fragment wnętrza obiektu
- należy pamiętać o wykonaniu zdjęcia dna przedmiotu, stopki bądź nóżki - czyli miejsc, gdzie mogą być umieszczone napisy, znaczki, sygnatury, znaki wytwórni itp.
- wszystkie znaki szczególne i cechy charakterystyczne należy sfotografować osobno, dbając o czytelność wyrazu.
- przedmioty przezroczyste lub półprzezroczyste (np. szkło), ze względu na specyfikę materiału i dużą trudność w uzyskaniu pożądanego efektu, należy fotografować na różnym tle. Często dobre efekty daje zmiana odległości i kierunku padania źródła światła.
- białe lub czarne tło do fotografowania jest zwykle najkorzystniejsze, dobór tła zależy jednak od koloru obiektu, przedmiot powinien kontrastować z tłem, w żadnym wypadku nie powinien być w tej samej czy podobnej gamie kolorystycznej.
- źródło oświetlenia należy umieścić ponad obiektem, optymalnie z lewej strony; należy unikać używania lampy błyskowej, aby nie wprowadzać sztucznych efektów, ani nie fałszować obrazu obiektu poprzez duży kontrast światłocieniowy. Zdecydowanie należy unikać cieni na fotografowanym obiekcie.
- w celu zwiększenia jednoznaczności oddania koloru i rozmiaru obiektu można umieścić na zdjęciu skalę referencyjną koloru i rozmiaru

Informacje dodatkowe *Object ID* **- wersja rozszerzona (dotyczy muzeów, galerii, itp.)**

System *Object ID* pozwala na wprowadzanie danych dodatkowych, poza zestandaryzowanym minimum. Fundacja Jean Paul Getty, UNESCO i ICOM zalecają uzupełnienie zapisów dokumentacyjnych o dodatkowe informacje, takie jak:

- dane dotyczące inwentaryzacji (nr inwentarzowy, data inwentaryzacji, aktualizacja danych inwentaryzacyjnych)
- lista bibliograficzna odnośników literaturowych dotyczących obiektu
- miejsce pochodzenia/odkrycia
- odsyłacze do innych podobnych obiektów
- data sporządzenia dokumentacji
- obecny stan obiektu
- miejsce przechowywania
- nazwa instytucji, na terenie której znajduje się obiekt
- miejsce przechowywania obiektu
- data nabycia/ uzyskania obiektu
- metoda nabycia/ uzyskania obiektu
- historia wypożyczeń (miejsca/instytucje/osoby, którym wypożyczono obiekt, data zatwierdzenia wypożyczenia, dokładna data wypożyczenia, czas trwania wypożyczenia, data zwrotu)

Załączniki:

- 1.Przykładowo wypełniony formularz w standardzie Object ID
- 2.Czysty formularz Object ID
- 3.Czysty formularz Object ID- wersja rozszerzona

Przykładowo wypełniony formularz dokumentacyjny Object ID

1. Typ obiektu

...Obraz.....

2. Materiał i technika wykonania

....Olej na płótnie.....

3. Wymiary

.....60 cm.....x.....73 cm.....x.....

wysokość/długość [jednostki] szerokość [jednostki] głębokość [jednostki]

średnica [jednostki]

waga [jednostki]

4. Inskrypcje i znaczniki

...Sygnowany u dołu z prawej : Claude Monet.

5. Cechy charakterystyczne

...Nalepka: KFM 107/1906, KFMP 390. Drukowana nalepka antykwaryczna: "DURAND RUELE, Paris, New York", „PAUL CASSIRER, Berlin" i inne.

6. Tytuł

....Wybrzeże w Pourville.....

7. Temat

....Pejzaż.....

8. Data/okres powstania

....1882.....

9. Twórca

....Claude Monet.....

Krótki opis

.....Pejzaż przedstawia widok z brzegu urwiska na wybrzeże morskie z małą zatoką. Na pierwszym planie z prawej widoczny fragment urwiska porośniętego zielono - żółtawą trawą, rzucającego niebieskawy cień na plażę. Brzeg morza lekko wcięty, piaszczysty. Po lewej morze z białymi falami na brzegu plaży. Na drugim planie z prawej jasnozielona równina ze szkicowo zaznaczonymi budynkami o ceglanych dachach. W głębi w centrum, wzgórze pokryte zielonkawą trawą z pasmami kremowego piasku. W głębi na horyzoncie z lewej, morze zamknięte pasmem wybrzeża. Niebo namalowane w błękitnej tonacji, pokryte szkicowo zaznaczonymi obłokami kremowo - białymi, w lewym i prawym górnych narożnikach jasnobrązowe.

Spis załączników:

Fotografie - 1 egz

Szkice -.....0 egz

Inne załączniki...0 egz

Formularz dokumentacyjny obiektu zabytkowego – wersja rozszerzona

Informacje dodatkowe

1. Informacje dotyczące inwentaryzacji

a. Numer inwentarzowy

.....

b. Data inwentaryzacji

.....

c. Najnowsza aktualizacja danych inwentaryzacyjnych

.....

2. Lista bibliograficzna odnośników literaturowych dotyczących obiektu

.....

.....

.....

.....

.....

3. Pochodzenie obiektu

.....

.....

4. Odnośniki do innych obiektów związanych z katalogowanym przedmiotem

.....

.....

.....

.....

5. Stan obecny obiektu.....

.....

.....

6. Stałe miejsce przechowywania obiektu

.....

.....

7. Nazwa instytucji, na terenie której znajduje się obiekt

.....

.....

8. Dokładne miejsce przechowywania (piętro, sala, korytarz, itp.)

.....

.....

9. Data nabycia obiektu / uzyskania obiektu

.....

.....

10. Metoda nabycia obiektu / uzyskania obiektu

.....

.....

11. Historia wypożyczeń (podać 5 ostatnich)

a. Miejsca/instytucje/osoby, którym wypożyczono obiekt

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

b. Data zatwierdzenia wypożyczenia

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

c. Dokładna data wypożyczenia

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

d. Czas trwania wypożyczenia

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

e. Data zwrotu

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

12. Dane wypełniającego formularz Object ID

.....
Imię i nazwisko wypełniającego formularz

.....
Stanowisko / Instytucja

.....
Adres

.....
Telefon

.....
Fax

.....
Email

.....
Miejscowość

.....
Data

.....
Podpis